

[راه مبارزه با فقر در کلام امام علی \(ع\)](#)

شرح و تفسیر حکمت 258 نهج البلاغه با موضوع راه مبارزه با فقر را در اینجا بخوانید.

به گزارش کوله بار کرمانشاه، نهج البلاغه با مرور قرن‌ها نه تنها تازگی و جذابیت خویش را حفظ کرده که فزونی یافته است و این اعجاز نیست مگر به سبب ویژگی‌هایی که در شکل و محتوا است. این امتیاز را جز در مورد قرآن نمی‌توان یافت که در کلام امام علی(ع) درباره قرآن آمده است: «ظاهره انیق و باطنه عمیق، لاتفنی عجائبه و لاتنقضی غرائبیه» قرآن کتابی است که ظاهری زیبا و باطنی عمیق دارد، نه شگفتی‌های آن پایان‌ناپذیر و نه اسرار آن منقضی می‌شود. در سخن مشابهی نیز آمده است: «لاتحصی عجائبه و لاتبلی غرائبیه» نه شگفتی‌های آن را میتوان شمرد و نه اسرار آن دستخوش کهنگی میشود و از بین میرود.

سخنان امام علی(ع) در فاصله قرن اول تا سوم در کتب تاریخ و حدیث به صورت پراکنده وجود داشت. سید رضی در اواخر قرن سوم به گردآوری نهج البلاغه پرداخت و اکنون بالغ بر هزار سال از عمر این کتاب شریف می‌گذرد. هر چند پیش از وی نیز افراد دیگری در گردآوری سخنان امام علی (ع) تلاشهایی به عمل آوردند، اما کار سید رضی به خاطر ویژگی‌هایی که داشت درخشید و ماندگار شد، چون سید رضی دست به گزینش زده بود.

امام علی علیه السلام: إِذَا أُمَّلَقْتُمْ فَتَاجِرُوا اللَّهَ بِالصَّدَقَةِ. هر زمان فقیر شدید، با خداوند از طریق صدقه دادن (در راه او) تجارت (پرسود) کنید.

شرح و تفسیر

امام علی علیه السلام در این گفتار نورانی خود، یکی از طرق معنوی مبارزه با فقر را نشان می‌دهد و می‌فرماید: «هر زمان فقیر شدید با خداوند از طریق صدقه دادن (در راه او) تجارت (پرسود) کنید؛ (إِذَا أُمَّلَقْتُمْ فَتَاجِرُوا اللَّهَ بِالصَّدَقَةِ). «أُمَّلَقْتُمْ» از ماده «مَلَقَ» (بر وزن علق) به معنای فقر است و هنگامی که به باب افعال می‌رود نیز فعل لازم است. اشاره به این‌که صدقه در هنگام نیازمندی، اثر معنوی مهمی در زدودن فقر دارد، همان‌گونه که انسان، فقیری را کمک می‌کند، عنایت الهی نیز به یاری او برمی‌خیزد. قرآن مجید می‌فرماید: «(مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ الْفَقِيرَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ)؛ کیست که به خدا وام نیکو دهد (و از اموالی که به او ارزانی داشته انفاق کند) تا خداوند آن را برای او چندین برابر کند؟ و برای او پاداش پرارزشی است!».

لطف و عنایت پروردگار عجیب است بخشنده همه نعمت‌ها اوست با این وجود گاه به بندگان می‌گوید: از شما وام می‌گیرم و گاه می‌گوید: با من تجارت پرسودی داشته باشید. میان انفاق در راه خدا به هنگام نیازمند بودن و برخورداری از نعمت پروردگار، رابطه آشکاری بر حسب ظاهر نمی‌بینیم؛ ولی به یقین این از الطاف خفیه الهیه است. قابل انکار نیست که شخص ایثارگر که آنچه را خود به آن نیاز دارد به دیگری می‌بخشد روح پاکی پیدا می‌کند که سرچشمه استجابت دعاست و دعاهای او برای گشایش روزی به هدف اجابت نزدیک می‌شود. در احادیث اسلامی، رابطه صدقه با درمان بیماری‌ها، رفع بلاها و خطرات و به عنوان افزایش روزی با صراحت بیان شده است؛ از جمله در حکمت 137 گذشت که امام 7 می‌فرماید: «اسْتَرْكُوا الرِّزْقَ بِالصَّدَقَةِ؛ روزی را به وسیله صدقه بر خود فرود آورید».

راه مبارزه با فقر در کلام امام علی (ع)

در حدیثی از امام صادق علیه السلام می‌خوانیم «إِنَّ الصَّدَقَةَ تَقْضِي الدِّينَ وَتَخْلِفُ بِالْبَرَكَةِ؛ صدقه سبب ادای دین و برجای نهادن برکت می‌شود». این سخن را با سخنی از رسول خدا صلی الله علیه وآله پایان می‌دهیم که فرمود: «أَكْثَرُوا مِنَ الصَّدَقَةِ تُرَزَقُوا؛ به نیازمندان زیاد صدقه دهید تا روزی شما وسیع شود». در این روایات، تنها به رابطه صدقات با فزونی نعمت و دفع فقر اشاره شده، در حالی که صدقه برکات و آثار فراوان دیگری نیز دارد؛ صدقه رفع بلا می‌کند، موجب پرورش فضایل اخلاقی است، دشمنی‌های قشرهای مختلف جامعه را فرو می‌نشاند و وسیله نجات در یوم المعاد است. قرآن مجید می‌گوید: «مَا عِنْدَكُمْ يَنْقَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ؛ آنچه نزد شماست فانی می‌شود؛ اما آنچه نزد خداست باقی است». در آیه دیگر می‌خوانیم: «وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ؛ و در راه خدا انفاق کنید! و (با ترک انفاق)، خود را به دست خود، به هلاکت نیفکنید! و نیکی کنید! که خداوند، نیکوکاران را دوست می‌دارد». نیز می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعَ فِيهِ وَلَا خُلَّةَ وَلَا شَفَاعَةَ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید! از آنچه به شما روزی داده‌ایم، انفاق کنید! پیش از آن‌که روزی فرا رسد که در آن، نه خرید و فروش است (تا بتوانید سعادت و نجات از کیفر را برای خود خریداری کنید)، و نه دوستی (و رفاقت‌های مادی سودی دارد)، و نه شفاعت؛ (زیرا شما شایسته شفاعت نخواهید بود). و کافران، خود ستمگرند؛ (هم به خودشان ستم می‌کنند، هم به دیگران)».

انفاق منحصر به انفاق مالی نیست، هرچند بیشتر آیات و روایات، ناظر به انفاق‌های مالی است. انفاق علم و دانش، انفاق قدرت و مقام و انفاق نصیحت و خیرخواهی و خلاصه هرچیزی که خداوند به انسان روزی داده باید از آن برای نجات دیگران استفاده کرد و تعبیر به (مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ) (از آنچه به شما روزی داده‌ایم) یا شبیه آن در آیات متعددی از قرآن مجید، ممکن است اشاره به همین باشد.

<http://kermanshah.koolebar.ir/node/4785>